

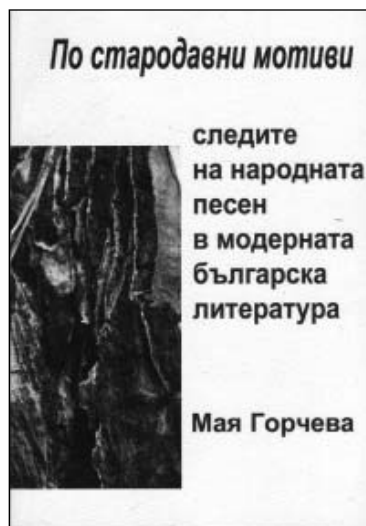
РОДНО – ФОЛКЛОРНО – ФОЛКЛОРИЗАЦИИ

(Мая Горчева, По стародавни мотиви...
следите на народната песен в модерната българска литература.
Изд. „Карина – Мариана Тодорова“, 2013, 224 стр.)

Бисера Дакова
Институт за литература – БАН

Изследването на М. Горчева „По стародавни мотиви... следите на народната песен в модерната българска литература“ (Карина – М. София, 2013) не си поставя за цел да преоткрие следите на *стародавното* в модерната българска литература, макар в педантичните обследвания на типични фолклорни мотиви в ред представителни, както и в не толкова популярни текстове на български автори (от началото на XX век докъм началото на 30-те години, т.е. от преводните антологии с народни песни на Пенчо Славейков до книгите на Ангел Каралийчев) изследователката да прави тъкмо това. Поради присъщата ѝ ерудитска нагласа не би могло просто да се говори за рефериране на фолклорен (респ. народнопесенен) мотив в даден художествен текст. Напротив, с улавянето на мотива (от песен, от предание или от вълшебна приказка) Мая Горчева проследява и

неговата модификация в литературата, преноса му от една естетическа система в друга, нагаждането му спрямо читателския хоризонт, т.е. неизбежно идиосинкразията, който той придобива при своето индивидуално претворяване. И тук следва да отбележим, че авторката се занимава не с взаимовръзката *фолклор – литература*, нито с тяхното генетично прорастване едно от друго (подобни органицистични метафори тук априорно биват разколебавани), а тъкмо с отявляване неединния концепт *фолклорно*, провиждайки като най-същностен негов аспект *родното*, т.е. неподражаемостта, уни-

калното, „едносъщото с общоевропейското“. И точно тук трябва да се подчертае безспорният патос на това изследване: изтъкването на *родното*, на еманципаторското у представителите на българския модернизъм и авангард и ако не пълното отрицание, то поне сериозното подронване на устойчивата теза за тяхното прословуто „отродителство“, както и на сякаш неснемаемата опозиция „свое – чуждо“.

М. Горчева се опитва да вникне в онова, което сама категорично изрича по повод Петко-Славейковата поема „Изворът на Белоногата“ (1873) – „проглеждане в духа на народа“. И независимо дали тя самата ще се вглежда продължително в героите-функции от Елин-Пелиновия разказ „Ветрената мелница“, дали ще насочва вниманието си към специфичната синкопна реч на Антон Страшимиров в новелата му „Змей“, дали ще разнищва дълбинните преображения на *родното/фолклорното* в Гео-Милевия цикъл „Иконите спят“, или ще направи фундаментален археологически анализ на мотивиката и на сюжетиката, както е сторила това с Йордан-Йовковия разказ „През чумавото“ (един проникновен анализ, който обема в себе си фактологически изчерпателен обглед на „чумавото време“), или най-сетне, дали ще се взре и в тривиалните модификации на *фолклорното*, когато то „неавангардистки“ се отлива в битови, „вещни форми“, както е у Анна Карима („Разкази по фолклорни мотиви“, 1917; 1929), или у христоматийния А. Каралийчев в сборниците му „Имане“ (1927) и „Лъжовен свят“ (1932), М. Горчева неизменно се изправя все пред тази сложна изследователска задача – да фиксира, да обозначи, да даде концептуален израз на това „проглеждане“.

Изследването на М. Горчева обхваща, синтезира в едно боравенето със/съотнасянето към фолклора и пораждането на *фолклорното* – от промислените стратегии на кръга „Мисъл“ до етапа на неговото поставангардно „наративно разгъване“, както е у вече уталожения разказвач, у един стилизатор на фолклора като Ангел Каралийчев. Именно в опита да равнопостави несъизмеримите подстъпи към *фолклорното*, т.е. да събере несводими една към друга версии на *родното*, е залогът за успеха на това изследване.

Разбира се, тази книга е проникната и от метасъзнанието, че термините, с които борави, са уклончиво-многозначни и условни, че *фолклорното* – като обект на вглеждане и проучване – е всъщност визия на литературоведското знание, т.е. то е изникнало като резултат от нагласи, презумпции в литературата и уви, единствено в тази своя литературна констелираност, е артикулируемо, иначе по самата си природа е „недискурсивно и неформулируемо“. До голяма степен М. Горчева е водена от порива по истинност, по автентика, по изрядна документалистичност на своите наблюдения и в този смисъл тя насочва погледа си към разотъждествяването на ред мними фолклороподобия, както и срещу олитературеното, „олекотено“ възприемане на *фолклорното* и съвременните безпроблемни, ала не и безобидни,

подмени на традицията. Именно поради това бихме могли да твърдим, че добросъвестността на нейното изследване се състои в настойчивото отделяне на ерудиция от научна спекулация, в проблематизирането на навичните представи за *фолклорното* (и не само!), които неизбежно профанират търсенията и прозренията ни.

NATIVE – FOLKLORE – FOLKLORIZATION

(Maya Gorcheva. *On ancient motifs....
Tracks of the Popular Folklore Song in the Modern Bulgarian Literature
„Karina- Mariana Todorova”. 224 pages)*

✉ **Dr. Bisera Dakova, Assoc. Prof.**

Institute of Literature
Bulgarian Academy of Science
Shipchenski Prohod Blvd., bl.17 floor 7, room 707
Sofia, Bulgaria
biseradakova@yahoo.de